

NÁZEV ŠKOLY:	GYMNÁZIUM JOSEFA JUNGMANNA LITOMĚŘICE, Svojsíkova 1, příspěvková organizace
ČÍSLO PROJEKTU:	CZ.1.07/1.5.00/34.1082
NÁZEV MATERIÁLU:	VY_32_INOVACE_4B_14_Novopozitivismus
TÉMA SADY:	Filozofie, religionistika, náboženství
ROČNÍK:	4. ročník, oktáva
DATUM VZNIKU:	Červen 2013
AUTOŘI:	Luboš Nergl, Andrea Skokanová

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Novopozitivismus

Anotace:

Výukový materiál je určen pro předmět základy společenských věd ve 4. ročníku.

Materiál obsahuje texty z učebnic určených převážně pro výuku na vysokých školách, jen výjimečně obsahuje jiné texty. Texty nemohou nahradit soustavný výklad dané problematiky, jejich funkce je motivační k dalšímu studiu zejména uvedených titulů. Zároveň je úloha textů inspirativní k frontálním diskusím a skupinovým debatám. Výše zmíněné inspiraci slouží otázky a úkoly.

Žáci si mohou texty vytisknout, stáhnout do mobilu či tabletu, mohou si je převést do otevřeného formátu, opatřit poznámkami, napsat odpovědi. Rovněž během vyučovací hodiny lze texty promítnout dataprojektorem na plátno.

Časová náročnost: 2 vyučovací hodiny týdně.

Přístup k internetu není bezpodmínečně nutný, jen některé úkoly odkazují na elektronické zdroje.

Ubaldo Nicola: Obrazové dějiny filozofie

Prvním pokusem o kritickou reflexi vědeckých postupů byla formulace principu verifikace, kterou navrhla skupina filozofů a vědců, známá pod jménem Vídeňský kruh. Jeho členové tvrdili, že je třeba věřit pouze těm výrokům, jež lze dokázat přesnými a kontrolovatelnými zkušenostmi. Těmto vědcům se experimentální důkaz jeví jako jediná metoda, která umožňuje uplatnit princip rozlišování mezi pravdivými teoriemi (které se opírají o důkazy) a pseudovědeckými učenými, jež jsou založena na sugestivních hypotézách, ale nejsou dostatečně verifikována.

Je přípustné, aby verifikace byla považována nikoli za faktické, ale potenciaální kritérium. Aby nějaké tvrzení bylo vědecké, je nutné pouze, aby bylo alespoň potenciaálně experimentálně ověřitelné, i když to zatím ve skutečnosti provedeno nebylo. Věta „Na Plutu žijí zelení mužíčkové“, ale v principu ji v budoucnu, v závislosti na rychlosti pokroku v oblasti meziplanetárních letů, ověřit lze (i když je pravděpodobně nepravdivá), a je tedy možné přijmout ji za legitimní vědeckou hypotézu. Na druhé straně je třeba prohlásit všechna tvrzení, která nejsou verifikovatelná ani potenciaálně, za nesmyslná, za výplod fantazie, a zařadit je do stejné kategorie, do níž podle členů kruhu patří dva tisíce let historie metafyzického myšlení.

Rudolf Carnap: Překonání metafyziky logickou analýzou jazyka

2. Význam slova

Předpokládejme například, že někdo vytvoří nové slovo „babig“ a že tvrdí, že existují věci, které jsou babig a takové, které babig nejsou. Abychom se dozvěděli význam tohoto slova, otázkou se po kritériu: Jak se dá v konkrétním příkladě zjistit, zda určitá věc je babig, či není babig? Nuže připusťme proto nejdříve, že ten, koho jsme se otázali, zůstane dlužen odpověď; říká, že pro babignost neexistují žádné empirické příznaky. V tomto případě nebudeme považovat užití slova za přípustné. Když uživatel tohoto slova přece jenom řekne, že existují věci, které jsou a které nejsou babig, ale že to zůstává pro ubohý, konečný rozum jen věčným tajemstvím, které věci jsou babig a které nikoli, pak to budeme pokládat za plané žvanění.

Ludwig Wittgenstein: Traktát logicko-filozofický

Předmluva

Této knize bude asi rozumět jen ten, kdo se už jednou sám zamýšlel nad myšlenkami v ní vyjádřenými - či aspoň myšlenkami podobnými. - Není to tedy učebnice. - Jejím cíle by bylo dosaženo, kdyby tomu, kdo ji bude číst s porozuměním, poskytla potěšení.

Knihou se zabývá filozofickými problémy a ukazuje - jak se domnívám - že kladení těchto problémů spočívá v nepochopení logiky našeho jazyka. Celý smysl by se dal shrnout do těchto slov: Co se vůbec dá říci, dá se říci jasně; a o čem se nedá mluvit, o tom se musí mlčet.

Kniha tedy chce vytyčit myšlení hranici, anebo spíše - nikoli myšlení, nýbrž výrazu myšlenek; neboť abychom vytyčili myšlení hranici, museli bychom moci myslit obě strany této hranice (museli bychom moci myslet to, co myslit nelze).

Friedhelm Moser: Malá filozofie pro nefilozofy

Dvacáté století bylo pro filozofii jedinou katastrofou. Zatímco přírodovědci slavili pokrok beroucí dech, museli filozofové přiznat, že jsou na dně. Vše, co mohli postavit proti Darwinovi, Einsteinovi, Freudovi, Turingovi, Crickovi a Watsonovi, bylo několik esoteriků, kteří si pěstovali svůj žargon. Ctižádostivé pokusy marxismu prosadit se do praktické politiky si vyžádaly miliony obětí a skončili v kulturní stagnaci a hospodářském zhroucení. Napravovatelé světa vytvořili peklo na zemi. Rousseau, Schopenhauer a Nietzsche byli postaveni před psychoanalytiku. Dva z nejvýznamnějších filozofů století, Wittgenstein a Popper, vyhlásili krach tradiční filozofie. 2 500 let filozofie - groteskní kronika chybných závěrů a nedostatečná kompetence jazyka? 2 500 let filozofie - na skládku odpadu? Skutečnost může vypadat i zcela jinak, a to hned v trojím ohledu.

Pierre Teilhard de Chardin: Místo člověka v přírodě

Nemáme pochyb, že touto elementární, **zárodečnou vírou** jsou více či méně všichni zasaženi. Byli bychom jinak skutečně lidmi své doby? Jestliže však máme v důsledku svého spiritualismu přece jen pocit, že této víře nedůvěřujeme nebo že jsme vůči ní imunizováni, nahlédněme pozorněji do hloubi sebe sama. Řekli jsme před chvílí, že **duch** má jen jediný vrchol. Má však také jen jediný základ, pátrejme jen dobře a zjistíme, že naše víra v **Boha**, ať jakkoli odpoutaná, v nás sublimuje stoupající proud lidských aspirací a že se musíme znovu ponořit do této **původní mízy**, chceme-li být ve styku s bratřími, které toužíme spojit.

OTÁZKY A ÚKOLY

1. Na základě prostudování prvního textu zkuste napsat vlastní definici novopozitivismu. Poté ji porovnejte s údaji na internetu.
2. Co je novopozitivistický požadavek verifikace? Vychází tento požadavek z představ pozitivismu 19. století? Argumentujte na základě porovnání Carnapova textu a textu od Popkina (viz Pozitivismus 19. století).
3. Najděte na internetu informace o Vídeňském kruhu.
4. Z Wittgensteinova textu vypište pasáž, která dle vašeho názoru nejvíce odpovídá požadavku verifikace.
5. Čemu se ve filozofii říká „Ockhamova břitva“? Obsahuje Wittgensteinův text podobný požadavek?
6. Moser píše, že Wittgenstein a Popper vyhlásili krach tradiční

filozofie. Objasněte tuto myšlenku a najděte pro ni argumenty v Carnapově textu.

7. Poslední text (de Chardin) není pozitivistický. Provedte kritiku tohoto textu z pozic novopozitivismu.

Zdroje:

BLECHA, I. *Filosofická čítanka*. 1. vyd. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2002, ISBN 80-7182-112-8, str. 222

HALADA, J., GEUSS, A. *Čítanka z dějin filozofie*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1978, ISBN neuvedeno, str. 388

MOSER, F. *Malá filozofie pro nefilozofy*. 2. vyd. Praha: Levné knihy, 2010, ISBN 978-80-7309-865-0, str. 157

NICOLA, U. *Obrazové dějiny filozofie*. 1. vyd. Praha: Euromedia Group, 2006, ISBN 80-242-1578-0, str. 492